

UMEÅ UNIVERSITET

Aktivitet 6: Aktivitetsrapport för forskarutbildningsämnet industridesign

Bakgrund och mål

Verksamhetsberättelsen är en del av aktivitet sex i Umeå universitets kvalitets-system för utbildning. Syftet är att sammanfatta och analysera information som har samlats in inom ramen för aktiviteterna 1–5. Verksamhetsplanen syftar till att identifiera förbättringsområden utifrån analysen i verksamhetsberättelsen och föreslå åtgärder för att utveckla och förbättra forskarutbildningsämnet.

1. Beskrivning av forskarutbildningsämnet

Industridesign handlar om hur produkter, miljöer, tjänster och system skapas med fokus på de processer och sammanhang där idéer formas, planeras, fastställs och resultat blir till. Industridesign har på många sätt genomgått stora förändringar men huvudinriktningen handlar fortfarande om resultat ämnade för serietillverkning eller tillverkning i stor skala som, på ett eller annat sätt, påverkar en större grupp människor. Inriktningen för forskarutbildningen bottnar därför ofta i en tvärvetenskaplig designmetodik (snarare än den egna individens konstnärliga uttryck), i nya möjligheter genom nydanande teknik och samtida samhällsproblem (snarare än djupgående kunskap om tillverkningsätt eller specifika material), och grundläggande frågeställningar inom skandinavisk designtradition om - relationen mellan design och användning samt individen och samhället. Ämnet inbegriper även en vidare förståelse för historiska så väl som samtida och möjligen framtida, kontexter som skapar förutsättningar för vad vi jobbar med och inom, och i det ingår sociala, kulturella och kunskapsteoretiska perspektiv som rör människa, miljö och omgivning.

2. Ämnet inom institutionen

Forskarutbildningen vid Designhögskolan avslutade 2020 med sex doktorander och en licentiat, och en avklarad disputation under året. Forskarutbildningen hade två gästande doktorander, varav en avslutade sitt besök på grund av pandemin, och den andra stannade till årets slut. Två av de sex doktoranderna samt licentiatstudenten har avslutat sina doktorandanställningar.Handledning genomförs av fyra handledare vid Designhögskolan och två externa handledare. Under 2020 var två doktorander långtidssjukskrivna på hel- eller deltid, och i kontakt med Feelgood. Det pågår för tillfället en rekryteringsprocess för tre doktorander med start sommaren 2021 som en del av DCODE forskarskola där 15 doktorander fördelas över anslutna universitetet och som ska stötta doktoranderna enligt vad som beskrivs längre ner.

Temat på Designhögskolans årliga doktorandfestival var ”Matters of Scale and Situatedness in Design Research” vid vilken varje doktorand presenterade hur långt de kommit i sina studier inom ramen för temat och där alla handledare deltog. Temat speglade temat för Nordes Design Research konferensen som gick av stapeln tre månader efter festivalen för att uppmuntra till och förbereda för forskningsbidrag till konferensen. Under 2020 fokuserade den årliga

UMEÅ UNIVERSITET

seminarieserien, där seminarier hålls varannan vecka, på stöd i publikationsprocessen genom att doktoranderna presenterade sitt pågående arbete och genom diskussioner mellan doktorander och gäster samt instruktionsseminarier med fokus på olika delar av publikationsprocessen såsom granskning och feedback.

Doktorandens framsteg och utveckling följs och doktoranden får stöd genom årliga referensgruppsmöten och processen med den individuella studieplanen där även handledning genom skrivprocessen ingår. Dessutom sker möten i handledarkollegiet där alla individuella studieplaner går igenom.

Covid-19 och pandemins spår

Året 2020 har verkligen definierats av pandemin genom att bringa osäkerhet, kortsiktiga planeringshorisonter och ständiga förändringar inom universitetet och institutionen och därigenom nya arbetssätt med blandat lärande och arbete hemma, anpassningar av undervisning och forskningsseminarier samt digitala möten. Störningsmomenten har varit många och konsekvenserna stora.

- En oproportionerlig effekt på forskningsaktiviteterna som ska uppgå till 80 procent av doktorandutbildningen gentemot de 20 procenten som ska upp-tas av undervisning och där undervisningen har fortgått och ofta krävt ännu mer tid för att ställa om till mer digitala inslag.
- Konsekvenserna av de här ständiga störningarna i forskningsproduktiviteten kommer vi inte att förstå förrän i ett senare skede av doktorandernas forskarutbildning.
- Förändringar har också skett när det gäller forsknings- och internationaliseringsaktiviteter, möten mellan människor har ställts in, men nya möjligheter har också erbjudits att delta på distans vid olika aktiviteter.

Ur ett positivt perspektiv har doktorander vid Designhögskolan redan utforskat olika format för distansarbete och distribuerade arbetssätt (inte minst genom sina regelbundna forskningsseminarier och doktorandfestivalen), övergången till digitala format har även bidragit till större deltagande, till exempel lockade höstens disputation uppemot 100 deltagare från hela världen.

3. Tidigare års verksamhetsberättelser och verksamhetsplaner eller senaste utvärderingar

Resultat från UKÄ:s utvärdering – våren 2019

2019 beslutade Universitetskanslersämbetet (UKÄ) att Designhögskolans forskarutbildning skulle erhålla omdömet hög kvalitet. Rapporten lyfte sårbarheter som forskarutbildningen möts av för att kunna bibehålla hög kvalitet på forskarutbildningen, till exempel den låga nivån av medel till institutionen, det låga antalet seniora forskare och aktiv forskning för doktorander att delta i, gruppen möjliga handledare och examinatorer såväl som den bristande könsfördelningen. För att möta omställningen i forskningsmiljön och forskarutbildningen och för att även i fortsättningen skapa en framgångsrik miljö för våra doktorander har Designhögskolan nu gått vidare i flera pågående omställningsprocesser. Dessa är bland

UMEÅ UNIVERSITET

annat att rekrytera en professor och forskningspersonal på senior nivå, samverka i forskningsprogram, och utveckla forsknings- och doktorandsamarbeten.

Det EU-projekt som nyligen tilldelades medel, DCODE-projektet (Fundamentals of Design Competence for Our Digital Future) samlar sju universitet och forskningsinstitut i Europa. Projektet för med sig tre doktorandplatser med start sommaren 2021, delad handledning av ytterligare tre doktorander (1 doktorand på TU Delft, 1 doktorand på Amsterdam University of Applied Sciences samt 1 doktorand på University of Edinburgh) och är ett stort och viktigt steg för fortsatt utveckling.

4. Säkra nationella examensmål

Genom att den individuella studieplanen följs upp regelbundet och årliga referensgruppsmötena arbetas det kontinuerligt mot att uppnå de nationella examensmålen.

5. Internationalisering

Internationaliseringen har påverkats av pandemin med doktorander som avbokat eller ändrat sina planer att besöka forskargrupper eller genomföra aktiviteter i samverkansprojekt. Därtill har konferenser antingen ställts in eller ställts om till digitala format.

6. Jämställdhet

Utöver de utökade aktiviteterna på Designhögskolan när det gäller jämställdhetsintegrering, som innehöll en serie workshops över 14 månader för att stötta lyhördheten och agerande för jämställdhetsintegrering, har den gemensamma doktorandanställning som Designhögskolan delar med Umeå centrum för genusstudier (UCGS) och handledaren från UCGS i handledargruppen haft ett positivt inflytande. Doktorandens undervisningsåtagande (20 procent) ökar medvetenheten om jämställdhet genom att introducera och diskutera feministiska och relaterade teorier samt praktiska designexempel som används i kurser och presentationer. Även om det bara är små framsteg i en annars komplicerad fråga har de här aktiviteterna understött en aktiv dialog kring jämställdhet och jämställdhetsintegrering både på en akademisk och en vardaglig nivå.

7. Samverkan med och koppling till arbetslivet

Doktorander exponeras huvudsakligen till sin professionella roll genom undervisning och delaktighet i projektarbeten som genomförs av studenter på grund- och avancerad nivå, och genom den årliga examensutställningen liksom de extraaktiviteter som anordnas för doktoranderna såsom gästföreläsningar som fokuserar särskilt på karriärvägar.

Designhögskolan har en stark tradition av att examinera studenter på alla nivåer (grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå) tillträder professionella designerroller. I dessa roller återkommer alumner ofta för att initiera eller delta i utbildningsaktiviteter tillsammans med lärare och studenter på Designhögskolan. Det kan röra sig om att hålla föreläsningar, samarbete inom kurser, hjälpa till i rekrytering av eller att rådgiva studenter, erbjuda praktikplatser eller anställa examinerade studenter från Designhögskolan. Kontakten och kommunikationen med alumner sker genom en student- och alumngrupp på Facebook, LinkedIn, den årliga

UMEÅ UNIVERSITET

examensutställningen på Designhögskolan (som hölls digitalt våren 2020), och andra evenemang såsom 30-årsfirandet i november 2019.

Våra doktorer går antingen vidare till ett yrkesliv inom näringslivet eller inom akademien. Två av våra senaste tre doktorer jobbar just nu på Designhögskolan som universitetslektorer samtidigt som de söker postdokortjänster.

Våra doktorer som arbetar i näringslivet:

- Camilla Moussette, interaktions- och chefsdesigner och chef på Apple har deltagit i Designhögskolans rekryteringsgrupp som utvärderar portfolios för antagningen till mastersprogrammet i interaktionsdesign med intag 2018, 2019 och 2020.
- Søren Rosenbak, chefsdesigner på Laerdal, antog nyligen en interaktionsdesignstudent som praktikant. Han publicerar också regelbundet jobbbannonser till Designhögskolans avgångsstudenter och doktorer.
- Lorenzo Davoli, senior designstrateg på DesignIt, är lokal koordinator för det internationella designnätverket IxDA i Stockholm, se <https://www.linkedin.com/company/ixda/>. Han håller Designhögskolan informerad om aktiviteter och möter praktikanter i Stockholm under evenemang och prisutdelningar som IxDA anordnar.

8. De globala hållbarhetsmålen

Designhögskolan diskuterar aktivt hur vi kan bidra till att uppfylla FN:s globala hållbarhetsmål. Överlag står industridesignfältet inför en omställning med stark fokus på klimatmässig hållbarhet, jämställdhet och inkludering, samt vilken roll design och designers har i dessa frågor. Resultatet är tydligt genom konferenser, teman i tidskrifter och forskningsämnen. Vid Designhögskolan fokuserar fyra av de nyaste doktoranderna på hållbarhetsfrågor, maktrelationer (globala och lokala) samt inkludering inom designfältet.

9. Doktorandernas representation och inflytande

Doktoranderna driver ett doktorandråd som träffas regelbundet och planerar sin representation i de olika beslutsfattande organen vid både Designhögskolan och Umeå universitet, däribland programrådet, den lokala samverkansgruppen och prefektens beslutsmöte där alla beslut på Designhögskolan prövas. Dessutom gör gruppen sin röst hörd genom brev till ledningen.

Kommande aktiviteter utifrån verksamhetsberättelsen – verksamhetsplanen

Forskarutbildningen och doktorandaktiviteter under år 2021 kommer ske under tre omställningar: Förändring i Designhögskolans ledning och organisation till följd av den pågående organisationsöversynsprocessen med anställning och införande av en ny ledningsgrupp och -struktur, övergången till en mer distansbaserad arbetsmiljö och distribuerade arbetssätt på grund av pandemin, samt övergången till arbets- och stödmodell som krävs för de tre nya doktoranderna som är en del av EU:s DCODE-projektet. Under denna omställningsfas finns ett tydligt behov av att fortsätta upprätta strukturer och aktiviteter som stöttar akademisk forskningsutövning både för att upprätthålla högkvalitativ forskning efter disputation och för att stärka doktorandernas kompetensutveckling inom

UMEÅ UNIVERSITET

forskning. Det långsiktiga målet för Designhögskolan är att utveckla en modell för forskning och utbildning som inte oproportionerligt förfördelar utbildning på grundnivå på forskarutbildningens bekostnad, särskilt under den pågående externt och internt initierade omställningsfasen.

Omställning för utbildnings- och forskningsmiljön

När det gäller ledarskapsförändringarna inom Designhögskolan – med den pågående finjusteringen av organisationen och pågående rekrytering av en ny ledning och samtidigt utvecklingen av UmArts som återspeglar behovet av stöd för forskning inom konstområdet – sker en omställning mot att tillhandahålla infrastruktur och stöd för att bedriva forskning på senior nivå. Till skillnad från institutioner vars utbildning huvudsakligen bedrivs av disputerad personal har Designhögskolan en annan bakgrund med andra traditioner. Liksom UKÅ:s utvärdering identifierade finns det därför ett behov av att lägga större fokus på att utveckla strukturer för forskningsorganisationen som en modell för forskarutbildningen. Idag finns det, förutom de aktiviteter som sker inom forskarutbildningen, inga formella aktiviteter som tillägnas utvecklingen av forskning. Professorer, universitetslektorer och postdoktorer lämnas fria att på bästa sätt organisera sig själva och forskningsaktiviteter på Designhögskolan och att driva diskussioner om forskningsstrategi i sina olika roller.

Därför ser vi behov av någon form av forskningsstrategisk grupp eller forskningsråd som kan stötta utvecklingen av Designhögskolans forskningskultur, forskningsprojekt och handledarstruktur.

Organisationen efter pandemin

2020 började med fysisk närvaro på plats med periodiska doktorandaktiviteter på distans vilket följdes av en snabb och omstörtande övergång till helt alternativa och distansbaserade metoder för utbildning och forskning som har fått både praktiska och känslomässiga konsekvenser för forskarutbildningen. Vårterminen 2021 däremot schemalades hela verksamheten med blandat lärande och digitala metoder med en förhoppning om att återgå hösten 2021. Det här nya arbetssättet har gjort oss medvetna om vilka utmaningar som kommer och med det ansvaret som åläggs doktorander, och behovet av att personal på Designhögskolan är samspelta med miljön, ansvarsområden, och att forskarutbildningen stöttar, handleder och vägleder sina doktorander.

Omställning till en forskarutbildningsmodell med samarbete i fokus

Utöver en delad doktorandanställning mellan Designhögskolan och Umeå centrum för genusstudier, ska ytterligare tre doktorander påbörja sina studier sommaren 2021 som en del av det europeiska DCODE-projektet i ett nätverk av sammanlagt 15 doktorander. De tre DCODE-doktoranderna på Designhögskolan kommer inte att fördela sin tid 80/20 procent på forskning respektive undervisning som annars är vanlig på Designhögskolan.

UMEÅ UNIVERSITET

Åtgärds punkter

Upprättande av årliga samordnings- och strategimöten för forskarutbildningen – personal, utbildning och ekonomi

Mötet ska komplettera nuvarande ansvar- och arbetsfördelning genom att skapa en bättre samklang och samverkan mellan studiestöd till doktorander, personal- och arbetsmiljöansvar, och ekonomin för all undervisning.

Mot en mer komplett modell för att planera läsåret

Som det ser ut nu sker bemanningsplanering på Designhögskolan i de flesta fall termin för termin. Vi försöker upprätta en modell där planeringen för forskarutbildningen sker läsårsvis och som är mindre beroende av planeringen för utbildning på grundnivå och avancerad nivå.

Stärka fördelningen mellan forsknings- och undervisningstid

Före pandemin kämpade Designhögskolan med att bibehålla fördelningen av 80 procents forskningstid gentemot 20 procents undervisningstid. Den här utmaningen har stått sig under pandemin. Genom planering, medlande och att skapa medvetenhet tänker vi fortsätta stärka 80/20-modellen.

Upprätta en företagsdoktorandplats

Designhögskolan planerar att upprätta sin första företagsdoktorandplats inom Företagsforskarskolan för samverkan och innovation och diskuterar möjligheterna med olika parter i näringslivet.

	2018	2019	2020
Aktiva doktorander	9	8	7
Varav kvinnor	4	5	4
Varav män	5	3	3
Nyantagna doktorander under året	2	1	0
Varav kvinnor	2	1	0
Varav män	0	0	0
Disputerade	1	0	1
Varav kvinnor	0	0	1
Varav män	1	0	0
Doktorander i forskarskolor	0	1	1
Varav kvinnor	0	1	1
Varav män	0	0	0

UMEÅ UNIVERSITET

	2018	2019	2020
Företagsdoktorander	0	0	0
Varav kvinnor	0	0	0
Varav män	0	0	0
Huvudhandledare	2	3	3
Varav kvinnor	0	1	1
Varav män	2	2	2
Professorer	3	3	2
Varav kvinnor	0	0	0
Varav män	3	3	2
Universitetslektorer	1	4	5
Varav kvinnor	0	2	3
Varav män	1	2	2
Adjunkter	1	0	0
Varav kvinnor	1	0	0
Varav män	0	0	0
Lärare*			
Varav kvinnor			
Varav män			